

**IMPORT QILINAYOTGAN HAYVON MAHSULOTLARIGA QO'YILADIGAN
VETERINARIYA-SANITARIYA TALABLARI**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15645927>

Otakishiyeva Laylo Ibroxim qizi

O.X.Kasimova

Samarqand davlat veterinariya medisinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Toshkent filiali III-kurstalabasi, Toshkent shahri, O'zbekiston

Samarqand davlat veterinariya medisinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Toshkent filiali, Toshkentshahri, O'zbekiston

Annotatsiya: *Mazkur maqolada import qilinayotgan go'sht, sut, tuxum, asalarichilik va boshqa hayvon mahsulotlariga qo'yiladigan veterinariya-sanitariya talablar, xalqaro standartlar va laborator nazorat jarayonlari yoritilgan. Veterinariya-sanitariya ekspertizasi orqali import mahsulotlar sifati, xavfsizligi, kasalliklardan holiligi aniqlanadi. Shuningdek, maqolada O'zbekiston Respublikasida amal qiladigan me'yoriy hujjatlar, xalqaro standartlar (OIE, FAO, Codex Alimentarius) va ularning amaliyotdagi tatbiqi tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar:*import mahsulot, veterinariya-sanitariya, nazorat, xalqaro standart, bioxavfsizlik, karantin, ekspertiza.*

Аннотация *В статье рассматриваются ветеринарно-санитарные требования, международные стандарты и процессы лабораторного контроля импортируемого мяса, молока, яиц, продуктов пчеловодства и других животных. Качество, безопасность и отсутствие заболеваний импортируемой продукции определяются путем ветеринарно-санитарной экспертизы. В статье также анализируются действующие в Республике Узбекистан нормативные документы, международные стандарты (OIE, FAO, Codex Alimentarius) и их реализация на практике.*

Ключевые слова: *импортируемая продукция, ветеринарно-санитарный, контроль, международный стандарт, биобезопасность, карантин, экспертиза.*

KIRISH

Hozirgi globallashuv davrida xalqaro savdo hajmining oshishi bilan birga, chetdan oziq-ovqat mahsulotlari, xususan hayvon kelib chiqishiga ega mahsulotlarning (go'sht, sut, tuxum, baliq, asalarichilik mahsulotlari) importi ham ortib bormoqda. Bu esa, ushbu mahsulotlarning sifati va xavfsizligini ta'minlash bo'yicha kuchli veterinariya-sanitariya nazoratini talab qiladi. Import qilinayotgan har qanday hayvon mahsuloti, mamlakat bioxavfsizligi va aholining salomatligi nuqtai nazaridan to'liq nazorat ostida bo'lishi kerak. Maqolada aynan shu yo'nalishdagi nazorat va tartib-me'yorlar yoritiladi.

Asosiy qism

1. Import qilinadigan mahsulotlar turlari.

Veterinariya-sanitariya nazorati quyidagi mahsulot turlarini qamrab oladi:

Go'sht va go'sht mahsulotlari (muzlatilgan, sovutilgan, yarim tayyor, kolbasa mahsulotlari);

Sut va sut mahsulotlari (sut, smetana, yogurt, pishloq, sariyog' va qatiq);

Tuxum va tuxum mahsulotlari (suyuq tuxum, quritilgan tuxum oqi yoki sarig'i);

Asal, propolis va boshqa asalarichilik mahsulotlari;

Baliq va dengiz mahsulotlari (quritilgan, dudlangan, muzlatilgan);

Hayvon ozuqalari (kombikorm, premiks, oqsil qo'shimchalari);

Ikkinlamchi mahsulotlar: teri, suyak, jun va boshqalar.

2. Veterinariya-sanitariya ekspertizasi va hujjatlashtirish talablari.

Import qilinayotgan mahsulotlar uchun quyidagilar talab etiladi:

Har bir partiyaga veterinariya guvohnomasi biriktirilgan bo'lishi;

Mahsulot ruxsat etilgan davlatlardan kelishi;

Yuklar karantin zonasidan tashqarida joylashgan bo'lishi;

Mahsulot zararli mikroorganizmlar yoki toksik moddalardan xoli bo'lishi;

Mahsulotlar ruxsat etilgan haroratda tashilgan va saqlangan bo'lishi (muzlatilgan mahsulotlar uchun -18°C, sovutilganlar uchun 0°C dan 4°C gacha).

3. Laboratoriya tekshiruvlari.

Import mahsulotlar quyidagi bosqichlarda tekshiriladi:

Organoleptik tahlil (ko'rinish, rang, hid, tuzilish);

Mikrobiologik tekshiruv (salmonella, listeria, koliformlar, E. coli);

Kimyoviy tahlil (antibiotik qoldiqlari, og'ir metallar, pestitsidlar);

Radiologik tahlil (radioaktiv izotoplar mavjudligi);

Veterinariya identifikatsiyasi (markirovka, qadoqlash, sertifikat mosligi).

4. Xalqaro va milliy talablar asosida nazorat qilish.

Import mahsulotlar quyidagi asosiy normativ-huquqiy hujjatlarga mos bo'lishi lozim:

O'zbekiston Respublikasi "Veterinariya to'g'risida"gi Qonuni;

Codex Alimentarius xalqaro oziq-ovqat kodeksi;

OIE – Xalqaro epizootik byuro standartlari;

ISO 22000 – Oziq-ovqat xavfsizligi tizimi;

Veterinariya va oziq-ovqat xavfsizligi agentligi qarorlari.

5. Chegaradagi sanitariya nazorati

Har bir yuk partiyasi bojxona chegarasida joylashgan veterinariya-sanitariya punktlarida ko'rikdan o'tkaziladi. Zarur hollarda mahsulotlar laborator tahlilga yuboriladi.

Tekshiruv natijasiga ko'ra:

Mahsulot realizatsiya uchun ruxsat etiladi;

Qayta ishlash yoki utilizatsiya tavsiya qilinadi;

Mutlaqo xavfli bo'lsa – yo'q qilinadi.

XULOSA

Import qilinayotgan hayvon mahsulotlarining sifati va xavfsizligi mamlakat aholisi sog'lig'i, oziq-ovqat xavfsizligi va iqtisodiy barqarorlik uchun muhim ahamiyatga ega. Veterinariya-sanitariya nazorati orqali har bir mahsulot puxta tekshiruvdan o'tkazilib, xalqaro va milliy standartlarga muvofiqligi ta'minlanadi. Kelajakda laborator bazani kengaytirish, elektron nazorat tizimlarini joriy etish, xalqaro hamkorlikni rivojlantirish ushbu yo'nalishning ustuvor vazifalaridan hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi "Veterinariya to'g'risida"gi Qonuni, 2020.
2. FAO/WHO Codex Alimentarius Collection, 2023.
3. OIE International Animal Health Code, 2022.
4. ISO 22000 Food Safety Standards, 2022.
5. O'zbekiston Respublikasi Veterinariya va oziq-ovqat xavfsizligi agentligi hujjatlari, 2023